

Verslag Deskundigengroep Dierziekten HPAI 14 november 2023

Aanwezig: Arjan Stegeman (vz), Marieke Klaasen, Francisca Velkers, Gerdien van Schaik, Sjaak de Wit, Mart de Jong, Roy Slaterus, Nancy Beerens, Ron Fouchier (na 17:30), Wendy Wolters en Denise Smit.

De vorige bijeenkomst van de Deskundigengroep Dierziekten over vogelgriep was 27 oktober 2023. Sinds die tijd zijn er twee uitbraken met hoogpathogene aviaire influenza (HPAI) geweest. Op 11 november bij een leghennenbedrijf met uitloop in Renswoude en op 14 november in Middellie op een zorgboerderij met 180 kippen. Informatie over het aantal met HPAI-virus besmette wilde vogels en zoogdieren wordt bij deze bijeenkomst gemeld.

De Deskundigengroep Dierziekten wordt gevraagd naar een risicobeoordeling van de huidige situatie, zowel op landelijk niveau als ook op regionaal niveau (zie bijlage van de indeling van NL in 20 regio's).

Het verslag is opgesteld naar aanleiding van het overleg op 14 november 2023 en is aangevuld middels een schriftelijke consultatie door alle deskundigen. Tijdens de schriftelijke consultatie is de aanvullende informatie van het WBVR, over de sequentie van het virus dat is gevonden in Renswoude, meegenomen.

Vragen

1. HPAI-situatie

a. Hoe duidt u de huidige HPAI-situatie onder wilde vogels, wilde zoogdieren en gehouden vogels in Nederland en de EU?

Onder wilde vogels is de sterfte in vergelijking met recente vogelgriepuitbraakjaren tot nu toe beperkt. In de afgelopen twee weken zijn enkele tientallen meldingen van dode watervogels binnengekomen, waaronder met name smienten (vooral Noord-Nederland), bergeenden, brandganzen en grauwe ganzen. Ook zijn er enkele waarnemingen bekend van smienten met neurologische verschijnselen, passend bij vogelgriep. Van kokmeeuwen, die eerder dit jaar massale sterfte lieten zien, zijn nauwelijks meldingen gedaan. Bij het WBVR zijn er 2 brandganzen, 1 grauwe gans, 1 buizerd, 1 gans, 1 smient en 1 mantelmeeuw positief getest. Alle positieve uitslagen betreffen het hoogpathogene H5N1 virus. Bij het Erasmus MC dateert de laatste positieve uitslag van afgelopen 10 oktober. Echter, loopt het onderzoek wat achter op de dode vogels die momenteel in het wild worden gevonden. De laatste onderzochte vogel waarvan de uitslag bekend (negatief) is, is van week 44. De uitslagen van de smienten van afgelopen week zijn nog niet bekend. Er is in de afgelopen 4 weken geen HPAI bij wilde zoogdieren aangetroffen. In Nederland is op 11 november 2023 een uitbraak in Renswoude vastgesteld bij een pluimveebedrijf met 65.000 leghennen. Dit virus werd getypeerd als HPAI H5N1. Ook is er op 14 november een uitbraak in Middellie vastgesteld op een zorgboerderij waar 180 kippen aanwezig waren, de typering van dit virus is nog niet bekend.

Melding na de bijeenkomst:

WBVR heeft de sequentie van het volledige genoom van het uitbraakvirus in Renswoude en van enkele virussen van dode wilde vogels bepaald. Het HPAI H5N1 virus van Renswoude lijkt op het virus dat sinds 2021 uitbraken veroorzaakte in pluimvee en dus niet op de genotype BB-virussen die het laatste half jaar domineerden in Nederland. De index casus van dit genetische cluster in Nederland was Zeewolde I (25 okt 2021) – dit betreft genotype AB. Het virus bevat echter een nieuw PB1 segment, door reassortment met een laagpathogene aviaire influenza (LPAI) (verwant aan LPAI H5N2 gevonden in een flamingo in Duitsland, 10 okt 2023). Het virus bevat geen van de meeuwensegmenten van genotype BB.

Hetzelfde genotype als in Renswoude werd ook gevonden in een smient en een brandgans die dood werden gevonden begin november 2023. Tenslotte werd een virus

met een andere genetische samenstelling aangetoond in een buizerd, dit virus heeft reassortments van PB2, PA en NP. Daarnaast is op 15 november vogelgriep vastgesteld op een kinderboerderij in Zaandijk. Hier werden circa 40 risicovogels gehouden.

b. Is er vanuit de EU meer informatie over de HPAI-varianten die momenteel worden gevonden?

Afgelopen weken zijn er in Polen, Bulgarije, Hongarije, Roemenië, Italië, Denemarken en in het Verenigd Koninkrijk ook enkele uitbraken vastgesteld bij gehouden vogels. De sequenties van de virussen zijn nog niet bekend. Ook worden er besmette wilde vogels gevonden in deze landen en tevens in Oostenrijk en Duitsland.

c. Hoe verklaart u het verloop van de afgelopen twee weken?

Het gegeven dat we nu ineens twee HPAI uitbraken bij gehouden vogels hebben en de gevonden dode vogels vooral Anatidae (eenden, ganzen, zwanen) zijn, past niet bij het gedrag van de 'BB'-variant van het HPAI-virus in het afgelopen half jaar die vooral in verschillende meeuwensoorten werd gezien. De analyse van de genoomsequentie van het H5N1 uitbraakvirus in Renswoude laat zien dat het een nieuwe virusvariant betreft. Mogelijk speelt dit een rol bij de toename van gevallen in gehouden pluimvee en de verschuiving naar andere typen wilde vogels die dood worden gevonden. Deze is ontstaan door reassortment van het virus dat vele uitbraken heeft veroorzaakt sinds 2021 (genotype AB), met een LPAI-virus waardoor het virus een nieuw PB1 segment heeft verkregen. Deze nieuwe virusvariant werd ook aangetoond in twee wilde vogels die begin november dood werden gevonden. Dit betrof een smient en een brandgans. Het is waarschijnlijk dat de nieuwe virusvariant met de migratie van Anatidae vanuit het noordoosten van Europa is geïntroduceerd.

d. Welke trend verwacht u in deze situatie de komende vier weken?

Omdat er een nieuwe virusvariant is gevonden verwachten we een toenemend aantal uitbraken zowel bij gehouden als bij wilde vogels. Ook zien we dat het virus weer in de voor HPAI bekende risicosoorten (eenden en ganzen) circuleert. Het is nog niet te voorspellen in hoeverre dit virus gaat spreiden binnen de populaties wilde vogels in Nederland en in pluimvee.

2. Geeft de ontwikkeling in de afgelopen weken aanleiding om de risicobeoordeling van 27 oktober jl. aan te passen? Kunt u het antwoord toelichten?

Op 27 oktober gaven de deskundigen de mogelijkheid van twee scenario's aan. Een scenario waarbij de 'BB'-variant zou blijven circuleren en het risico laag was en een scenario waarbij een nieuwe virusvariant zou gaan circuleren en het risico hoog was. Het aantonen van de nieuwe virusvariant door WBVR geeft aan dat we in het als tweede genoemde scenario met een hoog risico zitten en de deskundigen achten de kans op besmetting van een pluimveebedrijf in de komende maand daarmee hoog. Het aantal uitbraken zal echter sterk afhangen van de mate van verspreiding van de nieuwe virusvariant onder wilde vogels. Dat is op dit moment niet te voorspellen omdat we te maken hebben met het AB genotype dat eerder heeft gecirculeerd, maar wat nu een nieuw PB1 segment heeft. De onzekerheid in deze risicoinschatting is dus groot.

Met ingang van 3 november jl. was de ophok- en afschermplicht in de laatste regio's ingetrokken (regio 7 en 10). Na de uitbraak van afgelopen 11 november is de ophok- en afschermplicht in de regio's 7 en 10 per direct weer ingesteld (zie bijlage van de indeling van NL in 20 regio's).

3. Hoe groot acht u op dit moment, tot aan de volgende risicobeoordeling over ongeveer vier weken, de kans dat een Nederlands pluimveebedrijf wordt besmet met HPAI ten opzichte van de beoordeling op 27 oktober jl.? En hoe beoordeelt u de mate van onzekerheid in deze kans?

a. In de regio's waar de ophokplicht niet van toepassing is?

b. In de regio's 7 en 10, waar de ophokplicht wel van toepassing is?

Met de huidige kennis is het introductierisico in verschillende regio's gelijk. Besmettingen in wilde vogels komen verspreid voor in Nederland. Ganzen zijn ook minder gebonden aan waterrijke gebieden dan het geval is voor kustvogels zoals sterns en duikeenden; ganzen hebben een tamelijk grote actieradius en bezoeken om te foerageren veelvuldig agrarische percelen op enige afstand van open wateren. Ten algemene geldt dat de kans op introductie van het virus hoger is op het moment de dieren buiten komen dan wanneer zij binnen worden gehouden. De kans op introductie van het virus is daarmee hoger in de regio's waar de ophokplicht niet van toepassing is.

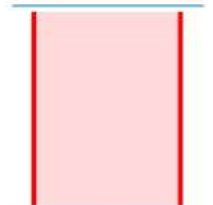
4. Verandert de kans op een vogelgriepbesmetting, zoals u die bij vraag 3a hebt ingeschat, op het moment dat de ophokplicht in de regio's waar deze nu niet van toepassing is wordt ingesteld? Kunt u ook aangeven hoe u tot deze beoordeling bent gekomen?

Met de huidige kennis is het introductierisico in verschillende regio's gelijk. Ten algemene geldt dat de kans op introductie van het virus hoger is op het moment de dieren buiten komen dan wanneer zij binnen worden gehouden. De kans op besmetting in de regio's waar momenteel de ophokplicht niet van toepassing is zal afnemen indien de ophokplicht daar wordt ingesteld.

Compartmenten Nederland

Legenda

□ Compartmenten

Auteur: Geert
Datum: 17-11-2021
Schaal (A3): 1:1.625.496

Vertrouwelijk!
K2 - Aan de kaart kunnen geen rechten ontleend worden. Gegevens uit de Geoplover.
© GIS Competence Center - Ministerie van K2